

Coperta I: *Pavilionul de aur*, datând din 1394; ars de un călugăr (novice) budist cu mintea rătăcită; refăcut în toată splendoarea lui, în 1955.

Coperta IV: Capul zeului japonez Haniwa, descoperit într-un mormânt din secolul VI e.n.

Clapa I: Autorul cărții în Japonia. Pe fundal o poartă tradițională niponă.

Clapa IV: Harta schematică a României Mari într-o compoziție aparținând Muzeului Unirii din Alba Iulia, apud *Istoria românilor*, ediția academică, vol. VII, tom II, București, 2003. Adaptare pentru aniversarea împlinirii a o sută de ani de la Marea Unire.

ISBN 978-973-642-373-4

© Toate drepturile sunt rezervate Editurii Saeculum I.O.

OCTAVIAN SIMU

Tezaurul mitologic japonez

Editura SAECULUM I.O.
București – 2018

21. *Japanese Religion*, Kodansha International Ltd., Tōkyō and New York, 1988
22. Jeremy, Roberts, *Japanese mythology A to Z*, Chelsea House Publishers, 2010
23. *Kojiki* (Translated by Donald L. Philippi), Princeton University Press, 1969
24. Leeming, David, *A Dictionary of Asian Mythology*, Oxford University Press, New York, 2001
25. Levin, Judith, *Japanese Mythology*, Rosen Central, New York, 2007
26. Milidge, Judith, ed., *Japanese Gods and Myths*, Chartwell Books, Edison, N.Y., 1998
27. Munro, Neil Gordon, *Ainu Creed and Cult*, Columbia University Press, New York, 1995
28. *Nihongi* – *Cronicles of Japan*, translated by W.G. Aston, Charles E. Tuttle Company, Rutland, Vermont and Tōkyō, Japan, 1982
29. Picken, Stuart D.B., *Shinto. Japan's Spiritual Roots*, Kodansha International Ltd., New York and San Francisco, 1984
30. Rosny, Leon de, *Sur les Aino*, Imprimerie de E. Martinet, Paris, 1878
31. Simu, Octavian, *Budismul japonez. Istorie, doctrină și tradiții*, Herald, București, 2007
32. Simu, Octavian, *Civilizația japoneză tradițională*, Herald, București, 2011
33. Simu, Octavian, *Eternul feminin japonez*, Saeculum I.O., București, 2011
34. Simu, Octavian, *Shintō. Calea zeilor*, Herald, București, 2008
35. Storm, Rachel, *Asian Mythology*, Lorenz Books, New York, 2000
36. Yamada, Takako, *The World View of Ainu*, Kegan Paul, 2001
37. *** *Japan*, Editor K. Asakawa, Ed. Ghent, 2014
38. *** *Larousse Encyclopedia of Mythology*, Paul Hamlyn, London, 1959
39. *** *Mythologie Asiatique illustrée*, Librairie de France, 1928

Cuprins

Cuvânt înainte	5
Argument	9
I. Mitologia religiei <i>shintō</i>	17
II. Mitologia religiei budiste	327
III. Mitologia folclorului și religiei populare	396
IV. Mitologia populației <i>ainu</i>	457
Bibliografie	493

Am preferat prezentarea mitologiei japoneze sub formă de dicționar și nu ca un text cursiv de relatare succesivă a evenimentelor deoarece nu există o continuitate narativă mitologică, ci o suită de episoade disparate, unele principale, cu pondere în ansamblul cercetat, altele secundare, mai puțin importante, de cele mai multe ori fără legături între ele. E de presupus că faptele mitice s-au ivit la intervale de timp diferite și s-au adăugat pe parcurs. Cartea a fost concepută în așa fel încât fiecare dintre noțiunile inventariate să se poată regăsi în paragrafe înrudite pentru aflarea de detalii mai multe sau pentru completarea reciprocă a termenilor. Am sperat să realizez un fel de rețea de legătură între noțiuni, ca un complex de vase comunicante, pentru a izbuti ca informațiile să se conjuge complementar și armonios într-un întreg coerent.

Deoarece în unele publicații sau cărți despre Japonia cititorul regăsește, printre aluziile și referințele la mitologia autohtonă, redată pe larg în lucrarea de față, și noțiuni sau denumiri de sursă mitologică budistă, am socotit necesar să adaug în text, la modul cel mai succint cu putință, cele mai însemnate denumiri budiste asimilate de japonezi. Mitologia budistă japoneză merită, desigur, pe deplin, nu numai consemnarea extrem de restrânsă ca cea de față, ci și o adevărată, deplină, trecere în revistă avizată într-o lucrare aparte.¹

Deși mitologia niponă nu face parte din galeria „marilor” mitologii, ca cele ale grecilor, egiptenilor sau indienilor, cunoașterea ei prezintă un interes deosebit pentru doritorii de informații suplimentare în scopul de a desluși mai bine și a adânci înțelegerea omului japonez, a rădăcinilor gândirii lui aflate la granița dintre tentația abstractizărilor și cea a concreteței, cu mult mai ispititoare pentru el.

Se înțelege că lucrarea prezentă este și un pretext pentru aprofundarea cunoașterii globale a lumii japoneze, a imaginarului ei mitologic, a modului cum percep japonezii distanța sau diferența dintre sacru și profan, cum își figurează ei originile, stratificarea valorilor omenesti și câtă mândrie de sine poate fi acceptată din filiația presupusă a prelungi pe pământ lumea zeilor și a croilor de odinioară. Cartea se adaugă complementar altor lucrări anterioare în care nu am ignorat deloc elementul mitologic. Se cerea, așadar, cu necesitate, detalierea și a acestui filon cultural.

1. Prezenta ediție a dicționarului înfăptuiește tocmai acest deziderat amintit mai sus.

I. Mitologia religiei shintō

Shintō este religia japoneză autohtonă¹. Literal, cuvântul *shintō* este alcătuit din *shin* (zeu, divinitate) și *tō* (cale, drum), însemnând deci „Calea zeilor”. Cuvântul este transcrierea a două ideograme care se citesc *chen* (*shen*) și *tao* (*dao*) în limba chineză. Cu același sens, citirea lor în japoneză ar fi *kami no michi*. Noțiunea *tao* ne trimite imediat la taoismul chinez de unde s-a și inspirat, cu certitudine. Alte influențe care au contribuit la conturarea religiei *shintō* sunt șamanismul siberian, totemismul străvechi, credințe ale populației *ainu* și divinizarea instinctivă a forțelor naturii, proprie oamenilor primitivi. În esență, religia *shintō* este un ansamblu de culte animiste, manifestat la început ca un politeism rudimentar exuberant, prolific, care a împins pe omul japonez spre adorarea și idolatrizarea animistă a sumedenie de obiecte din natură. Cu alte cuvinte, este o religie politeistă tribală constituită în Japonia în timpul perioadei *Yayoi* odată cu venirea în arhipelag a unor emigranți coreeni și mongoli, la care s-au adăugat elemente ale credințelor populației indigene. Cultul naturii (*shizen*) din *shintō* nu exclude aprecierea omului drept un fel de copil născut din zei, așadar o creație a lor. Nu există nimic rușinos din tot ce este legat de uman. Pentru oameni, viața zilnică și munca sunt posibile datorită binecuvântării *kami*-ilor. În realitate, *shintō* este o pseudoreligie de nuanță animistă. În mod simetric, pentru budismul pătruns în Japonia mai târziu (anul 552 d.Hr) se folosește noțiunea *Butsu-dō* („Calea lui Buddha”). De altfel, chiar noțiunea *shin-tō* a fost adoptată de japonezi abia după sosirea budismului pentru a marca deosebirea de noua religie. Până atunci religia autohtonă nu avea, practic, nici un nume. E lesne de înțeles că în perioada primitivă *shintō* nici nu era propriu zis o religie, ci doar o „colecție” de zei, fără a se fi cristalizat o dogmă

1. vezi Octavian Simu, *SHINTŌ. Calea zeilor* – Ed.Herald, București, 2008.

bine definită sau un cult coerent. Existau numai obiceiuri, superstiții, legende de transmisie orală, așadar un sistem teogonic rudimentar, primitiv. Conceptual, japonezii au zeificat sub termenul de *kami* aproape orice: astrele, fauna marină și de uscat, păsările, flora, oamenii. Dintre oameni au avut prioritate eroii, cei înțelepți, puternici, care s-au impus prin austeritate, ori strămoșii, de preferință după decesul lor. Nu erau excluse personajele deosebite, chiar în viață fiind. Zeii sunt, desigur, invizibili, dar între ei și oameni este posibil dialogul, mai degrabă monologul practicat cu prilejul ritualurilor. Omul este considerat un copil al zeilor (*bito no kami no ko*) care viețuiește în prezent (*naka-ima*). Feluriții *kami* au domiciliu deosebite. În cer ei populează Câmpia celestă (*Takama no hara*), pe pământ ei se află în Țara din mijlocul câmpiei trestiei (o denumire poetizată a Japoniei), iar în subteran, în lumea tenebrelor sau în Țara lui Yomi, se găsesc în lăcașul morților sau în „Țara izvoarelor galbene“, după o credință de origine chineză. În concepția populară s-a mai imaginat o țară a delectărilor, unde ar viețui spiritele purificate ale strămoșilor. Acești strămoși, deveniți *kami*, aparțin casei imperiale, clanurilor de seamă, sau sunt foști războinici care s-au sacrificat pentru vreo cauză, au slujit cu credință etc. În *shintō* nu există propriu zis un iad, nu s-a imaginat o judecată de pe urmă, nici pedepsirea demonilor. Sufletele morților devin o parte a forței vitale din Univers. Natura înconjurătoare este Marele Sanctuar în ciuda faptului că există în prezent peste 100.000 de sanctuare *shintō* în Japonia. Numărul zeilor din *shintō* este uriaș, apreciat global la opt sute de miliarde (milioane?) (*Ya orozu no kami*). Despre zei, invizibili pentru oameni, se știe că au un suflet (*mitama*) care își găsește adăpost, sau domiciliu, într-un obiect, un lucru numit *shintai*. Într-un *kami* stau sădite două feluri de spirite, unul al violenței (*ara-mi tama*) și altul al blândeții (*nigi-mi tama*), iar echilibrul sau lipsa lui aduce consecințe pentru oameni. Uneori zeii provoacă nenorociri (*tatari*) de aceea se cuvine, pentru a-i îmbuna, să li se organizeze sărbătoriri (*matsuri*) sau se impun rituri de purificare, numite *keiyome*. Purificarea propriei persoane este *misogi* în timp ce aceea făcută altuia este *harai*. Zeitatea supremă în religia *shintō*, acceptată încă de la început, este *Amaterasu omikami* (Marea divinitate ce luminează cerul). Ea a fost asimilată mai târziu, în budism, cu *Dainichi Nyorai* al sectelor ezoterice Shingon și Tendai. Cele câteva noțiuni

utilizate în legătură cu zeii *shintō* au următoarele semnificații: *mikoto* = august, *nushi* = stăpân, *biko* = prinț, domn, și *hime* = prințesă, doamnă. Religia *shintō* a traversat de-a lungul timpului o evoluție în etape. Într-o primă afirmare, până în anul 550 d.Hr., ea omagia zeii strămoși ai casei imperiale sau personajele importante din stat zeificate *post mortem*, precum și numeroasele elemente din natură. *Shintō* primitiv, popular, de tip *ujigami*, consta în cultul legat de respectul pentru sufletele morților (strămoși, șefi de clan). Zeii clanului, *ujigami*, devneau protectorii tutelari ai locului ocupat, implicit ai recoltelor de orez ale colectivității. În luptele dintre clanuri (triburi) zeii celui învins își pierdeau însemnătatea și dispăreau în cele din urmă în favoarea zeilor din clanul biruitor. Tot în *shintō* primitiv a aparținut și divinitatea de tipul *hitogami* (cuplarea om-zeu), legată de existența șamanilor și a vindecătorilor. Preocuparea principală a credincioșilor a constat în purificarea prin apă. Există un simulacru de cler cu atribuții locale, însă pentru sanctuarul principal de la Ise, consacrat zeiței *Amaterasu*, se alegea întotdeauna ca preoteasă o fecioară din familia imperială care să „protejeze“ lăcașul și cele trei simboluri sacre adăpostite acolo. În a doua etapă, după secolul al VI-lea, așadar după intrarea în țară a budismului, sosit din China prin regatele coreene, *shintō* a căpătat o nouă înfățișare. S-a creat un paralelism religios, o conciliere cu budismul. S-a acceptat ideea că toți zeii (*kami*) ar fi niște avataruri ale unor Buddha din trecut. Acest sincretism religios s-a conturat în așa numitul *Ryōbu-shintō* care combina credința autohtonă în zei cu budismul ezoteric. În acest fel instituțiile budiste au putut fi protejate și ele de tabu-urile din *shintō*. Pentru prima oară riturile și litanile, care circulasera pe cale orală până atunci, au fost consemnate în scris în textele numite *norito*. În ciuda ceremoniilor periodice care aveau loc la marile sanctuare de la Ise, Izumo sau la Curte, *shintō* a intrat într-un proces de decădere în favoarea budismului îmbrățișat de oameni cu un entuziasm deosebit. Etapa a treia, de după anul 1700, a adus renașterea religiei *shintō*. Erudiți, savanți, istorici s-au aplecat asupra vechilor texte și manuscrise (cronici, anale, culegeri de poezie etc.) comentându-le, reconsiderându-le valoric pentru a se sublinia ce era japonez, național, ca fond cultural. După Restaurarea Meiji din 1868 *shintō* a fost decretată religie de stat. Inevitabil, formele de exprimare ale religiei *shintō* s-au diversificat. În

timp, au apărut mai multe secte. Înainte de perioada Tokugawa s-au manifestat formele *Watarai* și *Yōshida*. În perioada Edo, sub influența neoconfucianismului, au apărut sectele *Juka-shintō* sau *Suiga-shintō*. Grație efortului și studiilor lui Motoori Norinaga, în secolul al XVII-lea *shintō* a renăscut sub forma sectei *Fukko*. În perioada Meiji s-au manifestat câteva forme noi: *Kōshitsu* (al Casei imperiale), *Jinja* (al sanctuarelor), *Kyōha* (al sectelor), *Kokka* (de stat), *Oshie-gata* (doctrinar) și *Minkan* (popular). A mai existat un așa numit *shintō* ceremonial (*matsuri-gata no shintō*) care se practica în sanctuarele Jinja. Forma doctrinară se justifică prin scrierile sacre (*shinten*) și se pretindea a fi o religie etnică. Forma *Jinja*, separată de stat rămâne cea principală. Ea a publicat în 1956 *Keishin seikatsu no kōryō* (Caracteristicile generale ale unei vieți trăite în respectul pentru *kami*). În *shintō* popular credințele nu sunt atât de clar conturate, au particularități locale și se recunosc amalgamările cu alte surse religioase, mai ales cu budismul. Așa se explică poate de ce printre locuitorii munților se credea că Shōtoku Taishi (574-622), prințul regent din perioada Asuka, reformator important al vieții sociale și budist fervent (a contribuit enorm la consolidarea budismului în Japonia), ar fi fost un zeu (*kami*) patron al tăietorilor de lemne și al dulgherilor pentru că a introdus primul aceste meserii în țară. Fierarii îl revendică drept protector pe zeul focului și îl venerază la un sanctuar din Akiba. Amestecul popular cu budismul se întrezărește, de pildă, în adorarea la Narita a zeului *Fudō Myōō* sau în venerarea de către marinarii din Shikoku a unei zeități ambiguu numită *Kompira*, asimilată de budiști cu *Susano no mikoto*, dar și cu alți *kami*. Același amestec de credințe explică unele practici cum ar fi vrăjile, descântecul, exorcizările, respectarea anumitor tabu-uri. Chiar și sinuciderea rituală *seppuku* (harakiri) la care se recurgea pentru salvarea onoarei, presupunea o anumită legătură cu divinitățile. Până în secolul al XII-lea ea consta în tăierea venelor de la gât. Abia după aceea s-a recurs la spintecarea brutală a abdomenului. Femeilor nu le era îngăduită decât varianta *gigaki*, a tăierii beregatei. Sinucigașii piloți *toku-butsu* din al doilea război mondial, cunoscuți *kamikaze*, acei plecați în zbor fără carburant pentru întoarcerea la bază, au fost zeificați după anii 1944-1945. La Yasukuni există un sanctuar consacrat cultului acestor proiectile umane voluntare (*nikudan*). În trecut, în structura administrativă statală a existat un Minister al Afacerilor Zeilor (*Jingikan*). *Shintō* modern, esențializat,

adoră acele divinități care presupun virtute și sinceritate. Religia este centrată pe cultul imperial și pe adorarea Zeiței Soarelui. Ceremoniile se fac pentru fecunditate (căsătorie, naștere) sau, în mediul rural, pentru asigurarea belșugului agricol (în special cultivarea orezului). Se pare că în zilele noastre există peste 150 de secte și subsecte. Una mai ciudată dintre ele, practicând un sincretism de trei religii (budism, creștinism, *shintō*), se numește *Tenri-kyō*. Au fost acceptate, ca scrieri sacre, *shinten*, ale *shintō*-ului toate textele care amintesc despre credința în zei. Ca și în alte religii aflăm în *shintō* diferite ritualuri, ceremonii sau festivități. Pentru un credincios, de cea mai mare însemnătate este puritatea. De aceea se recurge adeseori la riturile de purificare (*keiyome*), fie că sunt pentru autopurificare (*misogi*), fie că este vorba despre una făcută altei persoane (*harai*). Rugăciunile liturgice rostite la o purificare se numesc *ōharai kotoba*. Purificarea preferată este cu apă și ea îl curăță pe practicant de impurități (*kegare*) sau de greșeli (*tsumi*). Purificarea *harai* se face cu o baghetă numită *baraigushi*. Așa cum purificarea în forma ei cunoscută a dăinuit din cele mai vechi timpuri, tot astfel au rămas și obiceiurile gestuale ca îngenuncherea în locurile sacre sau lovirea palmelor între ele pentru a semnala zeițății că adoratorul se află în preajmă și dorește să-i fie ascultate doleanțele. Sărbătoririle mai importante (*matsuri*) recurg la ceremonialul *matsuri gata no shintō*. Festivitatea închinată zeilor, *shintō-sai*, se face adeseori prin plimbarea *kami*-ului într-u palanchin pe un traseu care vizează sanctuare și altare *shintō*. În aproape fiecare casă japoneză există un altar casnic, *kamidana*, care adăpostește, printre altele, amulete aduse de la Ise cu prilejul pelerinajului făcut la un moment dat. În fața altarului se aduc ofrande matinale (orez, sare, sake) și se aprinde câte o lumânare. Locul din casă destinat spiritelor strămoșești este *mita maya*. Cândva, la începuturile *shintō*-ului, în epoca primitivă, cultul familiei se făcea prin ritualuri la mormântul strămoșului. În principiu, credinciosul are oroare de tot ceea ce este legat de cadavre, moarte, socotite a fi impure. De altfel, destinul oamenilor după moarte, în lumina cultului *shintō*, nu este pe deplin lămurit. Lipsesc noțiunile de Rai și Iad (Infern); ele au apărut totuși în Japonia abia după pătrunderea budismului, dar cu sensuri incerte. Adunând laolaltă un concept religios cu datini, obiceiuri, elemente de folclor, de magie și poezie, *shintō* rămâne cu o mitologie care conturează destul de aproximativ originea Universului, cultul strămoșilor și al naturii.

Este vorba despre o religie de tip mistic, spre deosebire, de pildă de creștinism care este de tipul profetic. Persoanele îndreptățite să împlinească riturile religioase *shintō* au fost șefii familiilor sau clanurilor, ghicitorii șamanici, specializați în divinație, vrăjitorie și lustrație, preoții ereditari precum și împăratul, în calitate de șef religios și politico-administrativ al țării. În ciuda numeroaselor sanctuare existente, adevăratul sanctuar rămâne *natura*. Respectul japonezului pentru natură a devenit o atitudine în fața vieții pentru că ordinea morală trebuie să coincidă cu cea cosmică. Nu putem omite un aspect militar al moralității pentru că *shintō* a avut cu certitudine un cult al armelor (săbii, arcuri, săgeți) fiind și ele socotite zeițăți sau simboluri ale zeilor. De aici, derapajul spre militarismul exagerat care, împletit cu un naționalism specific, a condus Japonia la un moment dat spre o politică eronată. Se pare că în prezent există peste 163.000 de sanctuare *shintō* slujite de circa 16.000 de preoți (*kannushi*). La marile ceremonii religioase aceștia îmbracă haine țesute manual, ceea ce amintește de îndeletnicirea zeiței *Amaterasu ōmikami* care țesea veșminte pentru zei. La începuturi noțiunile de zeu și de preot s-au confundat. Una din clasificările sectelor diferențiate între ele prin detalii de ceremonial, ar fi următoarea: 1.Shintō-honkyoku, 2.Ō-yashiro-ha, 3.Taisei-kyōkuni, 4.Ontake-kyō, 5.Kannarai-kyō, 6.Shusei-sha, 7.Kurozumi-ha, 8.Fusō-kyō, 9.Shinri-kyō și 10.Misogi-kyō. O altă clasificare posibilă a sectelor este: 1.Secte pure bazate pe credințele și practicile primare, pe loialitatea față de împărat și venerarea strămoșilor, 2.Secte confuciene bizuite pe doctrine morale, 3.Secte montane din preajma munților sacri, 4.Secte de purificare (fizică și mentală), 5.Secte utopice. Astăzi, în Japonia, circa 80% dintre cupluri se căsătoresc după ritualul *shintō*. Ceremoniile *shintō* mai importante sunt: 1.*niiname* (degustarea primelor roade, cereale sau fructe la sanctuarul de la Ise), 2.*kanname* (degustarea divină de la Ise), 3.*ainame* (degustarea comună a orezului nou și a sake-ului proaspăt, făcută de împărat și de zei), 4.*ōine* sau *daijōe* (marea degustare a primelor produse recoltate). Simbolurile religiei *shintō*, la fel cu cele ale casei imperiale, sunt cele trei bine cunoscute din mitologie, colierul cu bijuterii, simbol al binefacerii, oglinda, ca imagine a purității, și sabia, reprezentând curajul. Pentru unii comentatori, *shintō* ar fi doar un fel de ritual și nu o religie.

A

ACHI NO KO NO KAMI.

Unul din numele sub care este cunoscut zeul Ōkuninushi no kami, descendent din *Susano no mikoto*, numit și Stăpânul Marii Țări de la Izumo.

AGA-MI-KETSU NO KAMI.

Zeița hranei, posibil aceeași cu *Ukemochi no kami*. A fost oferită ca însoțitoare Zeiței Soarelui (*Amaterasu ōmikami*) la sanctuarul de la Ise. Zeiței îi este consacrat acolo sanctuarul exterior (Geku). O legendă istorisește explicativ despre visul împăratului Yūryaku în care apare *Amaterasu ōmikami*. Aceasta i se plânge că nu are nici un însoțitor la Ise drept pentru care îi este trimisă *Aga-mi-ketsu no kami*.

AGRICULTURA. Veche și importantă ocupație a populației arhipelagului nipon. Agricultura este pomenită în numeroase mituri din care rezultă că orezul a fost și a rămas un element de bază ca hrană pentru japonezi. Orezul are însă și o semnificație spirituală. Este suficient să spunem că orezul e folosit ca ofrandă în momentele rituale legate de religia *shintō*. Mai multe zeițăți au o legătură strânsă cu agricultura. Zeița *Amaterasu ōmikami*, de pildă, își avea propria cultură de

orez în *Takama ga hara* (Câmpia cerului). Tot ea i-a dăruit nepotului *Oshihomimi* (*Ninigi no mikoto*), înainte ca acesta să coboare pe pământ, boabe de orez pentru ca zeul să le răspândească printre oamenii ce avea să-i cârmuiască. Mai apoi răspândirea ocupației agricole printre japonezi se leagă de activitatea civilizatorie a doi zei aliați, *Okuninushi* și *Sukunabikona*. Unii savanți au recunoscut în *Sukunabikona* o personificare a cerealelor. Printre alți zei implicați în ocupația agricolă sunt de menționat *Inari* (zeu al orezului), *Uke-mochi no kami* (zeiță a hranei), *Ōgetsu-bime* (zeiță a cultivării orezului), *Ama no Uzume* (zeiță a fertilității), *Daikoku* (zeul venerat de fermieri), *Yama-uba*, *Toyo-uke-bime* și alții. Putem adăuga legătura apei, a irigațiilor și a divinităților apei cu agricultura (vezi zeii, dragonii etc.).

AHAGIHARA. Localitate din ținutul Tsukushi spre care a plecat zeul *Izanagi no mikoto* după ce a scăpat cu bine din împărăția tenebrelor (Țara lui *Yomi*) unde o căutase pe *Izanami no mikoto*, soția sa moartă, urmărit de îngrozitoarele Femei Hidoase ale lui *Yomi*, stăpânul Infernului. La *Ahagihara* zeul *Izanami* și-a făcut purifica-

rea rituală cu apă de râu, prilej cu care a dat naștere unei sumedenii de zeițăi noi. Momentul stă și la originea îndatoririi purificării din practica religiei *shintō*.

AHIRATSU-HIME. Prințesa (zeița) soție a lui *Jimmu Tennō*, primul împărat al Japoniei. Cu numele *Hiratsu-hime* apare în *Nibongi* dar mai este cunoscută și ca *Ahirahime*. Înainte de a fi împărăteasă era cunoscută ca *Hime-Tatara-i-suke yori-hime*. Căsătoria cu *Jimmu Tennō* a avut loc în Hyūga. Ca primă împărăteasă în Yamato, ea era o descendentă din familia zeului furtunii *Susanoo no mikoto*. Unul din fiii săi a fost *Tagishi-mimi no mikoto* iar celălalt s-a numit *Kamu-ya-i-mimi no mikoto*. Acesta din urmă și-a ucis fratele pentru a dobândi succesiunea la tron după decesul lui *Jimmu Tennō*.

AJI-SHI-KI (AJISUKI) TAKAHIKO HIKONE. Cunoscut și ca *Aji-shika-taba-biko-ne*, sau simplu *Aji-shi-ki*, este un zeu din Izumo, de la vestul muntelui Kaminobi. A mai fost numit *Aji-suki-taka-bikomenokami*. El reprezintă unul din numeroșii zei ai tunetului (poate și ai ploii). Deși cu mică importanță în mitologie, el era fiul vestitului *Susanoo no mikoto*. A fost implicat în epi-

sodul zeului mesager *Ame-waka* (Prințul cel tânăr al cerului), cel trimis pe pământ pentru a pregăti venirea lui *Ninigi no mikoto*. *Ame nowaka biko* a fost ucis de propria-i săgeată trimisă de el spre cer, dar reîntoarsă de zeul *Takami-mi-musubi*. Moartea zeului l-a întristat pe *Aji-shi-ki* care îi era prieten, dar supărarea lui a sporit atunci când a fost acuzat chiar el de uciderea lui *Ame-waka* sau când a fost confundat cu acesta. Ca urmare, *Aji-shi-ki* s-a apucat să distrugă coliba (cabana) numită *moya* în care era așezat trupul neînsuflețit al zeului prieten. Din sfărâmurile colibei a luat naștere muntele Moyama din ținutul Mino. Se spune că la nașterea lui *Aji-shi-ki* urla ca din gură de șarpe, făcând un zgomot de nesuportat. Pentru a fi domolit alți zei l-au urcat pe Scara Celestă și l-au plimbat în sus și în jos. Pentru japonezi, scara urcătoare face legătura dintre pământ și cer, iar tunetele parcurg acest traseu atunci când se produc. Într-o altă versiune, tot din pricina faptului că făcea un zgomot destul de mare, a fost așezat într-o ambarcațiune care să navigheze pentru totdeauna între cele circa 80 de insule japoneze, ceea ce facilita și comunicarea lumii pământești cu cea a cerului. A fost căsătorit,

desigur, iar soția lui a dat naștere prințesei *Takitsu-biko* (Zeița Cascadelor), care în unele mituri trecea drept prinț (zeu). Această divinitate este invocată în caz de secetă pentru a aduce ploaie. Sanctuarul care îi este consacrat are forma unei stânci.

AKARU HIME. „Prințesa strălucitoare (luminoasă)“, patroană a marinarilor. Unii mitologi susțin că ar fi fost înrudită cu importante zeițăi din regatul coreean Silla (Shiragi). Este venerată la sanctuarul Hime-goso din Naiha.

AKIBIMI. Zeiță a toamnei, vântului și primului îngheț. A mai fost numită „Doamna rămasului bun“ deoarece marchează schimbarea anotimpului. Este venerată arareori, cunoscută fiind în zona munților din Yuriban. Nu s-a găsit scris nici un text mitologic despre ea. În schimb, circulă de multă vreme pe cale orală o legendă populară despre Akibimi-san (muntele Akibimi) unde zeița a creat un pod de gheață pe care să se poată întâlni zeițăile Engetsu și Chiyō o singură dată în an, deși erau îndrăgostiți unul de celălalt, în restul timpului fiind obligați să trăiască despărțiți. În cele din urmă cei doi au fost transformați în munți. Înainte de apariția zeiței

Akibimi în lume a domnit o vară eternă.

AKI YAMA. Zeu montan care reprezintă toamna. Este frate cu *Haru yama*. Într-un mit mai puțin cunoscut, zeul a fost pedepsit (blestemat) de mama sa, îndepărându-l, din pricina faptului că a uitat să-i facă fratelui său un dar.

AKITSU-KAMI. Noțiune care exprimă sensul de „divin“.

AKITSU KUNI TAMA. Una din numeroasele denumiri sub care este cunoscut zeul Ōkuni nushi no kami, descendent din *Susanoo no mikoto*.

AKITSU-MI KAMI. Este așa numitul „zeu vizibil“ sau „kami în formă umană“ (*arabito-gami*), adică persoana împăratului în viață, respectiv „zeul care se manifestă“.

AKITSU-SHIMA. Pronunțat și *Akishima*, etse „Insula libelulei“, denumire poetică folosită în trecut, în *Kojiki* și *Manyōshū*, pentru a desemna Japonia. Termenul este, se pare, de origine sau de sursă chineză. În antologiile de mai târziu împăratul era numit *Akitsu-mi kami* (Stăpânul divin care dăruiește orez din abundență) deoarece cuvântul *aki* mai însemna și „orez“. Libelulele sunt văzute de japonezi ca niște *kachi-mushi* (insecte biruitoare)